

Frans Pluijmakers

Susan Verspaandonk Victor Spauwen



2012 C 5171

UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
HEIDELBERG



# Inhoudsopgave

<b>Voorwoord</b> .....	8
<b>Dankwoord</b> .....	10
<b>Van de redactie</b> .....	11



<b>Hst. 1</b>	<b>Over prentjes en hun geschiedenis over symbolen, rituelen en sacramenten</b> .....	13
---------------	---	----

1.1	R.K. prentjes met of zonder officiële goedkeuring .....	13
1.2	'Roomse' beeldcultuur .....	13
1.3	'Het Rijke Roomse Leven' .....	14
1.4	Geschiedenis van de prentjes in vogelvlucht .....	14
1.4.1	Geschiedenis en levend gebruik .....	14
1.4.2	Ontstaan en betekenis van devotieprentjes .....	17
1.4.3	Productie en verspreiding .....	18
1.5	Het prentje als gebruiksvoorwerp en verzamelobject .....	20
1.6	Prentjes spreken hun eigen taal: in symbolen .....	23
1.7	Rituelen: poorten naar het buitengewone .....	25
1.8	Sacramenten .....	28



<b>Hst. 2</b>	<b>De tijd in prentjes</b> .....	33
---------------	----------------------------------	----

2.1	Waarom 'tijdprentjes'? .....	33
2.2	Opvattingen over de tijd .....	33
2.2.1	Tijd gemeten: chronologische tijd of kloktijd .....	34
2.2.2	Tijdsbeleving .....	35
2.2.3	Cyclische en lineaire tijd .....	35
2.2.4	Toekomstperspectief en de tijd benutten .....	37
2.2.5	Het tijdsperspectief van de prentjes .....	39
2.3	Het kerkelijk jaar in een unieke serie prentjes .....	40
2.3.1	Het kerkelijk jaar .....	40
2.3.2	Overzicht kerkelijk jaar met verwijzing naar de prentjes .....	40
2.4	Het getijdengebed en een bijzondere serie prentjes .....	43
2.4.1	Ontstaan en geschiedenis van het getijdengebed .....	45
2.4.2	Praktijk en inhoud van het getijdengebed .....	45
2.4.3	Prentjes van het getijdengebed .....	46

<b>Hst. 3</b>	<b>Het Doopsel</b> .....	57
---------------	--------------------------	----

3.1	Begin en ingang .....	57
3.2	'Doop en onderwijs': een goddelijke opdracht .....	57





3.3	Doop en onderricht: weg naar geloof en eeuwig leven .....	59
3.4	Vorbereiding op het doopsel: het catechumenaat.....	59
3.5	Dopen met water: oorspronkelijk ritueel .....	65
3.6	Doopritus .....	65
3.7	Betekeningen van het doopsel.....	70
3.8	Doopsel zonder rituelen .....	74
3.9	Symboliek en symbolen bij het doopsel.....	74
3.10	Doopselprentjes .....	77
3.11	Doopoorkonden .....	78

**Hst. 4 Het Vormsel, sacrament met handoplegging en olie .....** 89

4.1	Ontstaan en geschiedenis .....	89
4.2	Handoplegging en zalving: Bijbelse fundering en actuele betekenis ..	91
4.3	Zalving bij doopsel en vormsel: bij elkaar horend en verschillend...	92
4.4	Ritus van het vormsel.....	93
4.5	Symboliek en symbolen bij het Vormsel .....	93
4.5.1	Plek van de zalving .....	93
4.5.2	Olie en chrisma .....	94
4.5.3	De vormeling krijgt een klapje .....	94
4.6	Het Vormsel op het Coppin-Goisse-prentje .....	96
4.7	Enkele andere vormselprentjes .....	99
4.8	Een bijzonder plaatje nader bekeken. ....	101

**Hst. 5 Eucharistie .....** 107

5.1	Geloof vieren .....	107
5.2	Eén sacrament, verschillende namen .....	107
5.3	Wat betekent dat 'offer'? .....	109
5.4	Bijbelse oorsprong van de eucharistie: ultieme heilsboodschap ..	110
5.5	Vieren in geloof: verloop van de H. Mis.....	111
5.6	Brood en wijn. Brood: zo gewoon, zo bijzonder.....	122
5.7	Eucharistie: vieren met al je zintuigen .....	123
5.8	Stilzitten hoeft niet .....	125
5.9	Een dierbaar gebaar, getuigenis van een levenshouding .....	126
5.10	Het Allerheiligste: God met ons .....	127
5.11	'Eerste Communie': een feest met pre(se)ntjes... ..	128
5.11.1	Voorgeschiedenis.....	128
5.11.2	Voor het éérsst ter Communie - wat een feest!.....	128
5.12	De Plechtige Communie en Hernieuwing der Doopbeloften .....	133
5.13	Een prentje over de Heilige Communie .....	138
5.14	Al lang en nog steeds: communieprentjes .....	139
5.14.1	Drie broers: drie stijlen van prentjes binnen vijf jaar .....	139
5.14.2	Enkele prentjes met veel symboliek en diepgang.....	140







**Hst. 6 Sacrament van boete, verzoening en genezing: de biecht .. 153**

6.1 Sacramenten van genezing ..... 153

6.2 Sacrament van boete en verzoening:  
weer een sacrament met meer namen ..... 153

6.3 Zonde ..... 157

6.4 De ritus van de biecht: gewetensonderzoek, belijdenis,  
berouw en vergeving ..... 157

6.5 Biechten en Eucharistie ..... 159

6.6 De biecht in prentjes ..... 160



**Hst. 7 Het sacrament van de zieken: de ziekenzalving ..... 165**

7.1 Over leken en priesters, over dood en leven ..... 165

7.2 De ritus van de ziekenzalving ..... 168

7.3 Twee bijzondere vormen van ziekenzalving ..... 172

7.4 Prentjes van de ziekenzalving ..... 176



**Hst. 8 Het Huwelijk ..... 181**

8.1 Drie huwelijken maken heel wat duidelijk ..... 181

8.2 Korte geschiedenis van het kerkelijk huwelijk ..... 183

8.3 De viering van het huwelijk ..... 185

8.4 Een onverbreekelijke band ..... 187

8.5 De 'huiskerk' ..... 188

8.6 Symboliek op prentjes van huwelijk en gezin ..... 189

8.7 De kerkgang ..... 189

8.8 De huwelijksring ..... 192

8.9 Een prentje met ringsymboliek ..... 193



**Hst. 9 Het wijdingssacrament ..... 199**

9.1 Wijden en dopen: heiligen ..... 199

9.2 Priesters - een orde ..... 200

9.3 Het priesterschap op een prentje ..... 202

9.4 De priesterwijding ..... 205

9.5 De priester kleedt zich voor de H. Mis: een metamorfose ..... 207

**Epiloog ..... 213**

**Voetnoten ..... 217**

**Colofon ..... 256**